

การศึกษากระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมสำหรับเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อ
ทางการศึกษาจากชั้นเรียนอนุบาลสู่ชั้นเรียนประถมศึกษาปีที่ 1

A Study of Development of Social and Emotional Learning for Children
during a Transition from Kindergarten to Primary 1

รัตนมน เกษจุฬาศรีโรจน์^{1*} และ ยศวีร์ สายฟ้า²

Ratanamon Katechulasriroj^{1*} and Yotsawee Saifah²

¹โรงเรียนนานาชาติชาร์เตอร์, ratanamonnnow@gmail.com

(Charter International School)

²คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, yotsawee.s@chula.ac.th

(Faculty of Education, Chulalongkorn University)

บทคัดย่อ

การวิจัยแบบผสมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพการจัดกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมสำหรับเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อจากชั้นเรียนอนุบาลสู่ชั้นเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียน 4 สังกัด ในเขตกรุงเทพมหานคร และ (2) เปรียบเทียบสภาพการจัดกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมสำหรับเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อจากชั้นเรียนอนุบาลสู่ชั้นเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียน 4 สังกัด ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยเปรียบเทียบจากข้อมูลเชิงสถิติที่ได้จากแบบสำรวจประกอบกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาที่ได้จากการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ทั้งนี้ตัวอย่างในการศึกษาวิจัย ได้แก่ ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนทั้ง 4 สังกัด ในเขตกรุงเทพมหานคร รวมทั้งสิ้น 302 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ (1) แบบสำรวจการปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมสำหรับเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อทางการศึกษา และ (2) แบบสัมภาษณ์ครูเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมสำหรับเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อทางการศึกษา โดยผลการวิจัยพบว่า ครูมีการปฏิบัติงานที่ส่งเสริมกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมด้านการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กอยู่ในระดับ มากที่สุด ($M = 4.54, SD = 0.39$) รองลงมาคือด้านการสังเกตพฤติกรรมและประเมินผลการเรียนรู้ของเด็ก ($M = 4.42, SD = 0.47$) ด้านการชี้แนะโดยตรงเพื่อช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้และการปรับตัว ($M = 4.41, SD = 0.39$) และด้านการเป็นแบบอย่างในการประพฤติตนสำหรับเด็ก ($M = 4.28, SD = 0.36$) อยู่ในระดับมาก และครูมีปฏิบัติงานที่ส่งเสริมกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม ด้านการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างอิสระน้อยที่สุด ($M = 4.03, SD = 0.44$)

คำสำคัญ: รอยเชื่อมต่อทางการศึกษา การเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม การประถมศึกษา

ABSTRACT

The objectives of this mixed-methods research were (1) to study practices of Social and Emotional Learning (SEL) process for children during the transitional period to Primary 1 from 4 types of schools in Bangkok and (2) to compare practices of SEL process for children during the transition which is compared from statistic contents aligned with content analysis from teacher interviewing. The research samples were 302 first grade teachers from those schools. Research instruments included (1) survey of practices promoting SEL for students in transition period and (2) teacher interview form toward guideline of promoting SEL for students in transitional period. The research results showed that teachers' practices to improve SEL in the area of interaction between teachers and students reached the highest level ($M = 4.54, SD = 0.39$); the area of observation and evaluation of student's SEL progression ($M = 4.42, SD = 0.47$), direct teaching to promote students' learning and adjustment ($M = 4.41, SD = 0.39$) and being a role model for students ($M = 4.28, SD = 0.36$) in the high level; and in the area of arranging independent learning atmosphere in the lowest level ($M = 4.03, SD = 0.44$).

KEYWORDS: Transition, Social and Emotional Learning, Elementary Education

**Corresponding author, E-mail: ratanamonnnow@gmail.com โทร. 065 362 6642*

Received: 9 October 2020 / Revised: 11 November 2020 / Accepted: 3 December 2020 / Published online: 31 August 2021

บทนำ

รอยเชื่อมต่อทางการศึกษา (transition) เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผ่านจากการศึกษาในระดับชั้นหนึ่งไปสู่อีกระดับชั้นหนึ่ง (จิระพันธ์ พูลพัฒน์ และกมลทิพย์ นิ่มคราฐ, 2561) โดยรอยเชื่อมต่อทางการศึกษาจากชั้นเรียนอนุบาลสู่ชั้นเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นรอยเชื่อมต่อหนึ่งที่มีความสำคัญต่อตัวเด็กเป็นอย่างมากเนื่องจากความสำเร็จในการรอยเชื่อมต่อทางการศึกษาดังกล่าวไม่เพียงส่งผลต่อการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมและประสบการณ์ใหม่ในโรงเรียนสำหรับเด็กในระยะสั้นเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อการเรียนรู้และประสบการณ์ของเด็กในระยะยาวอีกด้วย (Dunlop & Fabian, 2007) ซึ่งในช่วงการเปลี่ยนแปลงจากชั้นเรียนอนุบาลสู่ชั้นเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นช่วงที่เด็กต้องพบกับการปรับตัว และความเปลี่ยนแปลงมากมาย อาทิ ความแตกต่างกันระหว่างจุดเน้นของหลักสูตรและรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในระดับอนุบาลและประถมศึกษา การปรับตัวต่อสถานที่ เพื่อน ครู และแนวทางในการเรียนรู้ รวมถึงการปรับตัวทางด้านกายภาพของร่างกาย เป็นต้น (ยศวีร์ สายฟ้า, 2557) ด้วยความจำเป็นในการปรับตัวนี้เด็กในช่วงวัยดังกล่าวจึงต้องการทักษะที่สนับสนุนให้เด็กสามารถก้าวผ่านช่วงเวลาดังกล่าวไปได้ โดยทักษะที่สามารถสนับสนุนเด็กในช่วงนี้ได้แก่ ทักษะทางอารมณ์และสังคม ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 5 ทักษะย่อย ดังนี้ (1) การตระหนักรู้ตนเอง (self-awareness) (2) การจัดการตนเอง (self-management) (3) การตระหนักรู้สังคม (social awareness) (4) ทักษะความสัมพันธ์ (relationship skills) และ (5) การตัดสินใจอย่างรับผิดชอบ (responsible decision-making) ซึ่งทั้ง 5 ทักษะดังกล่าวสามารถสร้างได้จากการจัดกระบวนการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าข้อมูลการจัดกระบวนการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมในประเทศไทยยังไม่เป็นที่แพร่หลายและยังไม่มีข้อมูลชัดเจน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจในการศึกษาสภาพการจัดการกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมสำหรับเด็กของโรงเรียนในแต่ละสังกัด ได้แก่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) สังกัดโรงเรียนเอกชน ประเภทโรงเรียนนานาชาติ และสังกัด

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (อว.) ในอยู่ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครว่ามีการจัดกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมสำหรับเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อทางการศึกษาจากชั้นเรียนอนุบาลสู่ชั้นเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 หรือไม่ และหากมีการจัดกระบวนการพัฒนาจะเป็นการจัดกระบวนการในรูปแบบใด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมสำหรับเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อจากชั้นเรียนอนุบาลสู่ชั้นเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียน 4 สังกัด ในเขตกรุงเทพมหานคร ได้แก่

(1) สภาพการจัดกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมสำหรับเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อจากชั้นเรียนอนุบาลสู่ชั้นเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(2) สภาพการจัดกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมสำหรับเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อจากชั้นเรียนอนุบาลสู่ชั้นเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

(3) สภาพการจัดกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมสำหรับเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อจากชั้นเรียนอนุบาลสู่ชั้นเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

(4) สภาพการจัดกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมสำหรับเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อจากชั้นเรียนอนุบาลสู่ชั้นเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนประเภทนานาชาติ

2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการจัดกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมสำหรับเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อจากชั้นเรียนอนุบาลสู่ชั้นเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียน 4 สังกัด ในเขตกรุงเทพมหานคร

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม หมายถึง การเรียนรู้ของเด็กที่ก่อให้เกิดสมรรถนะสำคัญทางอารมณ์และสังคม โดยสมรรถนะดังกล่าวประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การตระหนักรู้ตนเอง (self-awareness) (2) การจัดการตนเอง (self-management) (3) การตระหนักรู้สังคม (social awareness) (4) ทักษะความสัมพันธ์ (relationship skills) และ (5) การตัดสินใจอย่างรับผิดชอบ (responsible decision-making)

2. กระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม หมายถึง การปฏิบัติที่เกิดขึ้นโดยครู และมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาให้เด็กเกิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม ซึ่งสามารถแบ่งการปฏิบัติดังกล่าวออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ (1) การเป็นแบบอย่างในการประพฤติตนสำหรับเด็ก หมายถึง การที่ครูปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการควบคุมและแสดงออกทางอารมณ์ รวมถึงการยอมรับข้อผิดพลาดของตนเอง (2) การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก หมายถึง ครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อเด็ก ด้วยการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้สึกของตนเองได้อย่างตรงไปตรงมา สื่อสารข้อดีและข้อควรปรับปรุงของกันและกันได้ รวมถึงให้ความเคารพและรับฟังความคิดเห็นด้วยเหตุผลระหว่างกันและกัน (3) การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างอิสระ หมายถึง ครูควรจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกทางความคิดอย่างอิสระบนพื้นฐานของการมีเหตุและผล รวมถึงจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ทดลองลงมือปฏิบัติในสิ่งใหม่ที่ไม่เคยทำ (4) การชี้แนะโดยตรงเพื่อช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้และการปรับตัว หมายถึง การที่ครูอธิบายและให้ข้อมูลแก่เด็กเกี่ยวกับกฎระเบียบ กติกา และข้อตกลงของโรงเรียนหรือห้องเรียน และกิจวัตรที่เด็กต้องปฏิบัติในแต่ละวัน รวมถึงให้แนวทางหรือตัวเลือกในการทำงานและการปฏิบัติตน เพื่อให้เด็กเรียนรู้ที่จะเลือกปฏิบัติในสิ่งที่เหมาะสมอย่างมีวิจารณญาณ และ (5) การสังเกตพฤติกรรมและประเมินผลการเรียนรู้ของเด็ก หมายถึง การที่ครูเรียนรู้และทำความเข้าใจลักษณะนิสัย จุดเด่น จุดด้อยของเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อจะได้เข้าใจความคิดและความรู้สึกของเด็กแต่ละคน รวมถึงเพื่อที่จะสามารถวิเคราะห์หาแนวทางในการพัฒนาเด็กแต่ละคนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้ข้อความรู้เกี่ยวกับสภาพการจัดการกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมสำหรับเด็ก ในโรงเรียนทั้ง 4 สังกัด ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. สถานศึกษาและครูสามารถนำข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมสำหรับเด็กไปเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หรือสร้างโครงการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์สำหรับเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อทางการศึกษาจากชั้นเรียนอนุบาลสู่ชั้นเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 ต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องการศึกษาการจัดการกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมสำหรับเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อทางการศึกษาจากชั้นเรียนอนุบาลสู่ชั้นเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยต้องการศึกษาแนวทางการจัดการกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมสำหรับเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อทางการศึกษาจากชั้นเรียนอนุบาลสู่ชั้นเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ครูจัดขึ้นในโรงเรียนที่มีสังกัดแตกต่างกันในเขตกรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลการจัดการกระบวนการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมสำหรับเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อทางการศึกษาโดยใช้การส่งแบบสำรวจทางไปรษณีย์ เมื่อได้ข้อมูลจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม จากนั้นจึงเก็บข้อมูลในขั้นต่อไปโดยใช้แบบสัมภาษณ์ครูเกี่ยวกับรายละเอียดการปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา และสรุปผลการวิจัยเป็นความเรียงประกอบกับการวิเคราะห์ผลในรูปแบบตาราง

ประชากร และตัวอย่างวิจัย

ประชากร คือ ครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่สอนอยู่โรงเรียน 4 สังกัดในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 10,000 คนโดยคำนวณจากฐานข้อมูลจำนวนครูของกระทรวงศึกษาธิการ ปีพุทธศักราช 2562

ตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่สอนอยู่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชนประเภทนานาชาติ และสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการเลือกตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยจำแนกโรงเรียนตามสังกัดของโรงเรียน ได้แก่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดโรงเรียนเอกชนประเภทโรงเรียนนานาชาติ และสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. ผู้วิจัยทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) แยกโรงเรียนตามขนาดของโรงเรียน โดยใช้เกณฑ์ดังต่อไปนี้ จำนวนนักเรียนน้อยกว่า 120 คน เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวนนักเรียน 120 - 600 คน เป็นโรงเรียนขนาดกลาง จำนวนนักเรียน 600 - 1,500 คน เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ และจำนวนนักเรียน 1,500 คนขึ้นไป เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ
3. ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากโรงเรียนแต่ละขนาดของแต่ละสังกัด เพื่อให้ได้จำนวนตัวอย่างที่เหมาะสม ซึ่งได้ขนาดตัวอย่างเป็นครูที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทั้งสิ้นจำนวน 370 คน ตามการเปิดตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของ Krejcie และ Morgan หลังจากส่งแบบสำรวจเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้รับการตอบกลับแบบสำรวจจำนวน 302 คน ซึ่งมากกว่าร้อยละ 80 ของตัวอย่างที่กำหนดไว้ตามการเปิดตารางกำหนดขนาดตัวอย่าง โดยร้อยละ 80 ของขนาดตัวอย่างที่กำหนด ได้แก่ 298 คน

4. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลการจัดกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมสำหรับเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อทางการศึกษาจากชั้นเรียนอนุบาลสู่ชั้นเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 จากตัวอย่างโดยใช้แบบสำรวจแนวทางการจัดกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมสำหรับเด็กของครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
5. ผู้วิจัยคัดเลือกตัวอย่างในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับรายละเอียดลักษณะการจัดกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม จากผู้ตอบแบบสำรวจที่ได้คะแนนการปฏิบัติมากกว่าร้อยละ 90 ของโรงเรียนทั้ง 4 สังกัด
6. ผู้วิจัยติดต่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กับโรงเรียนที่ได้คะแนนการปฏิบัติมากกว่าร้อยละ 90 จนได้โรงเรียนที่สะดวกในการให้ความร่วมมือเป็นตัวอย่างในการสัมภาษณ์ทั้งหมด 11 โรงเรียน สัมภาษณ์ครูโรงเรียนละ 1 คน โดยสามารถจำแนกจำนวนตัวอย่างตามสังกัดได้ดังนี้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดโรงเรียนเอกชนประเภทโรงเรียนนานาชาติ และสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม สังกัดละ 3 คน และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน 2 คน รวมตัวอย่างการสัมภาษณ์ทั้งสิ้น 11 คน

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของงานวิจัยนี้ แบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. แบบสำรวจ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสำรวจการปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมสำหรับเด็กประถมศึกษา โดยแบบสำรวจแบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสำรวจ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) และแบบเติมคำตอบลงในช่องว่าง จำนวน 12 ข้อ เพื่อสำรวจข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสำรวจ ตัวอย่างเช่น เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การสอน นโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้ทางสังคมของโรงเรียนที่สอน และทัศนคติในการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กในวัยรอยเชื่อมต่อทางการศึกษาจากชั้นเรียนอนุบาลสู่ชั้นเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นต้น

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติของครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมสำหรับเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อทางการศึกษาจากชั้นเรียนอนุบาลสู่ชั้นเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเป็นข้อคำถามแบบมาตราประมาณค่า จำนวน 56 ข้อ ซึ่งข้อคำถามในแบบสำรวจสร้างขึ้นโดยสอดคล้องกับหลักการการจัดกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมสำหรับเด็กทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ (1) การเป็นแบบอย่างในการประพฤติตนสำหรับเด็ก (2) การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก (3) การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างอิสระ (4) การชี้แนะโดยตรงเพื่อช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้และการปรับตัว และ (5) การสังเกตพฤติกรรมและประเมินผลการเรียนรู้ของเด็ก

2. แบบสัมภาษณ์ ใช้ในการสัมภาษณ์ครูจากโรงเรียนที่มีการจัดกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมสำหรับเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อทางการศึกษาจากชั้นเรียนอนุบาลสู่ชั้นเรียนประถมศึกษา ในระดับดีมาก โดยข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์มีแนวทางการถามที่สอดคล้องกับหลักการการจัดกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมสำหรับเด็กทั้ง 5 ด้าน เช่นเดียวกับแบบสำรวจ แต่มุ่งเน้นข้อคำถามเกี่ยวกับหลักการปฏิบัติ และรายละเอียดแนวทางในการปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถแบ่งได้เป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการจัดกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมสำหรับเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อจากชั้นเรียนอนุบาลสู่ชั้นเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียน 4 สังกัด และตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการจัดกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมสำหรับเด็กในข่วงรอยเชื่อมต่อกับชั้นเรียนอนุบาลสู่ชั้นเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียน 4 สังกัด พบว่า

ข้อมูลพื้นฐานของครูของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีข้อมูลดังนี้ ครูผู้ตอบแบบสำรวจจำนวน 107 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 88.79 ช่วงอายุของครูผู้ตอบแบบสำรวจอยู่ในช่วง 21-30 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 47.66 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 82.24 ประสบการณ์ในการสอนส่วนใหญ่จะน้อยกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 61.68 ครูส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม คิดเป็นร้อยละ 52.34 นอกจากนี้ ข้อมูลทัศนคติของครูพบว่า ครูส่วนใหญ่คิดว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมเป็นหน้าที่รับผิดชอบของครูประถม ร้อยละ 29.11 ในส่วนของเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ให้เด็กในข่วงรอยเชื่อมต่อกับทางการศึกษาพบว่า ครูมีเป้าหมายในการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 15.74 ในส่วนของข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนพบว่า จำนวนนักเรียนในชั้นเรียนอยู่ในช่วง 16-30 คน มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 50.47 สำหรับนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมของโรงเรียนพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีนโยบายและการปฏิบัติที่ชัดเจน คิดเป็นร้อยละ 49.53 จำนวนบุคลากรในสายชั้นส่วนใหญ่จะมีจำนวนน้อยกว่า 6 คน คิดเป็นร้อยละ 51.4

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนมีจำนวนครูผู้ตอบแบบสำรวจจำนวน 118 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 86.44 ช่วงอายุของครูผู้ตอบแบบสำรวจอยู่ในช่วง 51 - 60 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.90 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 91.53 ประสบการณ์การสอนส่วนใหญ่จะน้อยกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 45.76 ครูส่วนใหญ่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม คิดเป็นร้อยละ 70.34 นอกจากนี้ข้อมูลทัศนคติของครูในสังกัดดังกล่าวพบว่า ครูส่วนใหญ่คิดว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมเป็นหน้าที่รับผิดชอบของครูประถม ร้อยละ 25.94 ในส่วนของเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ให้เด็กในข่วงรอยเชื่อมต่อกับทางการศึกษาพบว่า ครูมีเป้าหมายในการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 15.70 ในส่วนของข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนพบว่า จำนวนนักเรียนในชั้นเรียนอยู่ในช่วง 16-30 คน มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 65.25 สำหรับนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมของโรงเรียนพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีนโยบายและการปฏิบัติที่ชัดเจน คิดเป็นร้อยละ 77.97 จำนวนบุคลากรในสายชั้นส่วนใหญ่จะมีจำนวน 6 - 15 คน คิดเป็นร้อยละ 47.46

สังกัดกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมมีจำนวนครูผู้ตอบแบบสำรวจจำนวน 41 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 82.93 ช่วงอายุของครูผู้ตอบแบบสำรวจอยู่ในช่วง 41 - 50 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29.27 จบการศึกษาระดับปริญญาโทมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.78 ประสบการณ์ในการสอนส่วนใหญ่จะน้อยกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 60.98 ครูส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม คิดเป็นร้อยละ 58.54 นอกจากนี้ข้อมูลทัศนคติของครูในสังกัดกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมพบว่า ครูส่วนใหญ่คิดว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมเป็นหน้าที่รับผิดชอบของครูประถม ร้อยละ 28.06 ในส่วนของเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ให้เด็กในข่วงรอยเชื่อมต่อกับทางการศึกษาพบว่า ครูมีเป้าหมายในการเสริมสร้างความมั่นคงทางอารมณ์ให้เด็กมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 15.20 ในส่วนของข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนสังกัดกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมมีดังนี้ จำนวนนักเรียนในชั้นเรียนอยู่ในช่วง 16-30 คน มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 78.05 สำหรับนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมของโรงเรียนพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีนโยบายและการปฏิบัติที่ชัดเจน คิดเป็นร้อยละ 85.37 จำนวนบุคลากรในสายชั้นส่วนใหญ่จะมีจำนวน 6 - 15 คน คิดเป็นร้อยละ 53.66

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ประเภทนานาชาติมีผู้ตอบแบบสำรวจจำนวน 36 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 61.11 ช่วงอายุของครูผู้ตอบแบบสำรวจอยู่ในช่วง 21 - 30 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.11 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 61.11 ประสบการณ์ในการสอนส่วนใหญ่จะน้อยกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 61.11 ครูส่วนใหญ่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม คิดเป็นร้อยละ 83.33 นอกจากนี้ข้อมูลทัศนคติของครูในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ประเภทนานาชาติพบว่า

ครูส่วนใหญ่คิดว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมเป็นหน้าที่รับผิดชอบของครูอนุบาล ร้อยละ 24.79 ในส่วน
ของเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ให้เด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อทางการศึกษาพบว่าครูมีเป้าหมายในการจัดบรรยากาศการเรียนรู้
ที่เอื้อให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างอิสระ และการเป็นแบบอย่างในการประพฤติตนสำหรับเด็กมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 14.13
ในส่วนของข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ประเภทนานาชาติ พบว่า จำนวน
นักเรียนในชั้นเรียนอยู่ในช่วง 16-30 คน มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 66.67 สำหรับนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้ทาง
อารมณ์และสังคมของโรงเรียนพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีนโยบายและการปฏิบัติที่ชัดเจน คิดเป็นร้อยละ 61.11 จำนวนบุคลากร
ในสายชั้นส่วนใหญ่จะมีจำนวน 6 – 15 คน คิดเป็นร้อยละ 55.56

ในส่วนของเปรียบเทียบระดับของกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมพบว่าโรงเรียนที่มีระดับ
การปฏิบัติในการจัดกระบวนการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมมากที่สุดในด้านที่ 1 การเป็นแบบอย่างในการประพฤติตน
สำหรับเด็ก ได้แก่ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ประเภทนานาชาติ โดยมีค่ามัธยฐาน
เท่ากับ 4.39 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.34 ด้านที่ 2 การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก ได้แก่โรงเรียนใน
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม โดย
มีค่ามัธยฐานเท่ากับ 4.58 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.36 และ 0.32 ตามลำดับ ด้านที่ 3 การจัดบรรยากาศการเรียนรู้
ที่เอื้อให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างอิสระ ได้แก่โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ประเภท
นานาชาติ โดยมีค่ามัธยฐานเท่ากับ 4.17 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.47 ด้านที่ 4 การชี้แนะโดยตรงเพื่อช่วยให้
เด็กเกิดการเรียนรู้และการปรับตัว ได้แก่ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีค่ามัธยฐาน
เท่ากับ 4.46 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.36 ด้านที่ 5 การสังเกตพฤติกรรมและการประเมินผลการเรียนรู้ของเด็ก
ได้แก่โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ประเภทนานาชาติ โดยมีค่ามัธยฐานเท่ากับ 4.54
และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.47

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทางอารมณ์และ
สังคมของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ผลการวิเคราะห์ระดับการจัดการกระบวนการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมของครูในโรงเรียนทั้ง 4 สังกัด พบว่า
ครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนทั้ง 4 สังกัด มีระดับการจัดการกระบวนการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมอยู่ในระดับ
มาก โดยโรงเรียนแต่ละสังกัดมีค่ามัธยฐานและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานดังนี้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
($M = 4.37, SD = 0.33$) โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ($M = 4.30, SD = 0.34$) โรงเรียน
สังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม ($M = 4.34, SD = 0.31$) และโรงเรียนสังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนประเภทนานาชาติ ($M = 4.41, SD = 0.34$) โดยมีผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่จำแนกตาม
กระบวนการจัดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมทั้ง 5 ด้าน ดังต่อไปนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติในด้านที่ 1 การเป็นแบบอย่างในการประพฤติตนสำหรับเด็ก โรงเรียนทั้ง 4 สังกัดมี
ระดับการจัดการกระบวนการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่าโรงเรียน
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ประเภทนานาชาติ และโรงเรียนสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา
วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม มีระดับการปฏิบัติที่มากกว่าโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
ในส่วนของแนวทางการปฏิบัติของโรงเรียนทั้ง 4 สังกัดมีแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมในด้านดังกล่าว
แบ่งเป็น 4 กลวิธี ดังนี้ กลวิธีที่ 1 อธิบายผลเสียเมื่อควบคุมอารมณ์ไม่ได้ กลวิธีที่ 2 ใช้คำถามกระตุ้นเพื่อระบุนอารมณ์ กลวิธีที่
3 สอนว่าข้อผิดพลาดเป็นเรื่องปกติ และกลวิธีที่ 4 ใช้หลักการข้อตกลงในห้องเรียน

ด้านที่ 2 การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก โรงเรียนทั้ง 4 สังกัดมีระดับการจัดการกระบวนการเรียนรู้ทางอารมณ์
และสังคมที่ไม่แตกต่างกัน โดยแนวทางการปฏิบัติของโรงเรียนทั้ง 4 สังกัด มีแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ทางอารมณ์และ

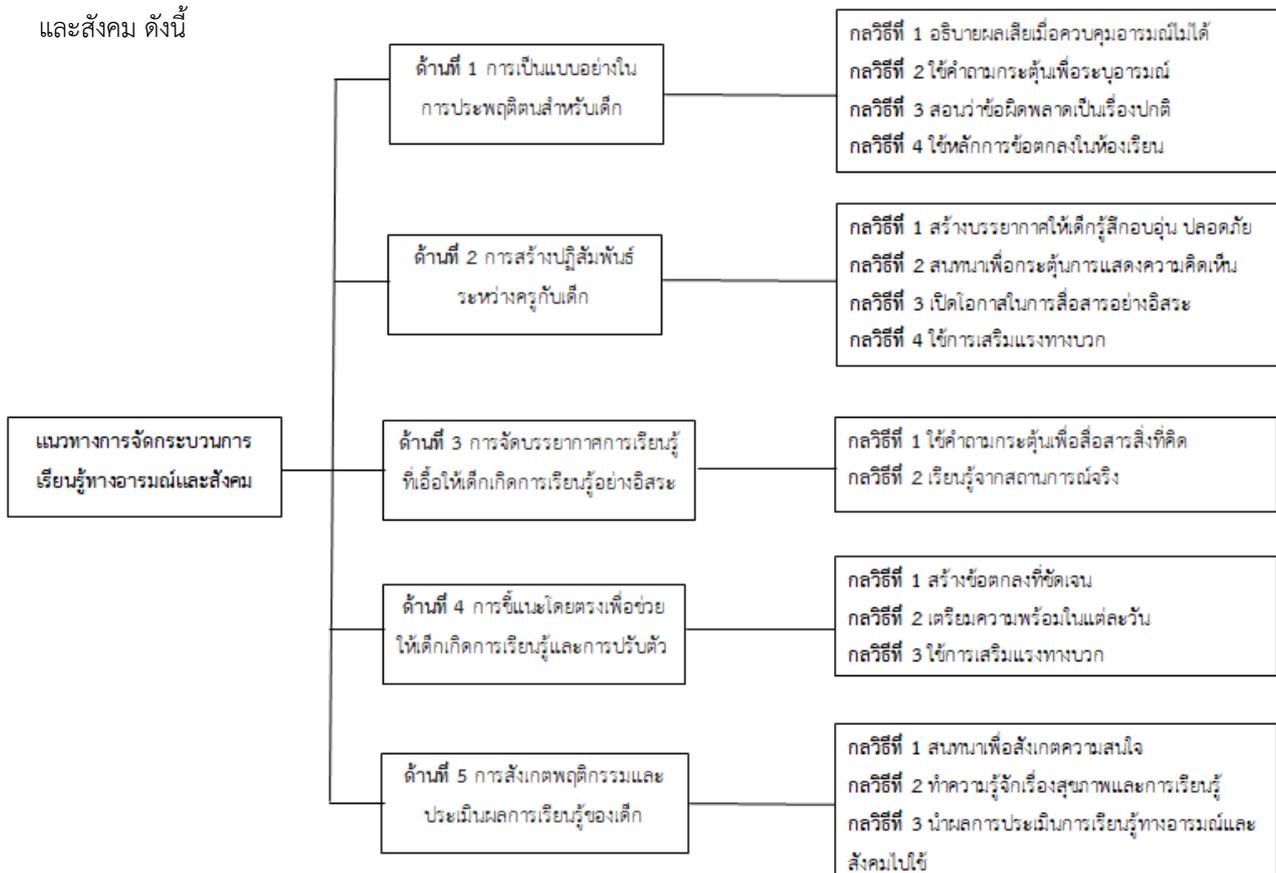
สังคมในด้านดังกล่าวแบ่งเป็น 4 กลวิธี ดังนี้ กลวิธีที่ 1 สร้างบรรยากาศให้เด็กรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย กลวิธีที่ 2 สนทนาเพื่อกระตุ้นการแสดงความคิดเห็น กลวิธีที่ 3 เปิดโอกาสในการสื่อสารอย่างอิสระ และกลวิธีที่ 4 ใช้การเสริมแรงทางบวก

ด้านที่ 3 การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างอิสระ โรงเรียนทั้ง 4 สังกัดมีระดับการจัดกระบวนการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่าโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ประเภทนานาชาติ มีระดับการปฏิบัติที่มากกว่าโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และโรงเรียนสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม ในส่วนของแนวทางการปฏิบัติของโรงเรียนทั้ง 4 สังกัดมีแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมในด้านดังกล่าวแบ่งเป็น 2 กลวิธี ดังนี้ กลวิธีที่ 1 ใช้คำถามกระตุ้นเพื่อสื่อสารสิ่งที่คิด และกลวิธีที่ 2 เรียนรู้จากสถานการณ์จริง

ด้านที่ 4 การชี้แนะโดยตรงเพื่อช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้และการปรับตัว โรงเรียนทั้ง 4 สังกัดมีระดับการจัดกระบวนการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมที่ไม่แตกต่างกัน โดยแนวทางการปฏิบัติของโรงเรียนทั้ง 4 สังกัดมีแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมในด้านดังกล่าวแบ่งเป็น 3 กลวิธี ดังนี้ กลวิธีที่ 1 สร้างข้อตกลงที่ชัดเจน กลวิธีที่ 2 เตรียมความพร้อมในแต่ละวัน และกลวิธีที่ 3 ใช้การเสริมแรงทางบวก

ด้านที่ 5 การสังเกตพฤติกรรมและประเมินผลการเรียนรู้ของเด็ก โรงเรียนทั้ง 4 สังกัดมีระดับการจัดกระบวนการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมที่ไม่แตกต่างกัน โดยแนวทางการปฏิบัติของโรงเรียนทั้ง 4 สังกัดมีแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมในด้านดังกล่าวแบ่งเป็น 3 กลวิธี ดังนี้ กลวิธีที่ 1 สนทนาเพื่อสังเกตความสนใจ กลวิธีที่ 2 ทำความรู้จักเรื่องสุขภาพและการเรียนรู้ และกลวิธีที่ 3 นำผลการประเมินการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมไปใช้

ในส่วนของผลการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาจากแบบสัมภาษณ์พบว่าครูในโรงเรียนแต่ละสังกัด มีแนวทางจัดกระบวนการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมสำหรับเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อการศึกษาจากชั้นเรียนอนุบาลสู่ชั้นเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 ไปในทิศทางเดียวกัน โดยสามารถสรุปเป็นกลวิธีได้ดังที่ปรากฏใน ภาพที่ 1 โมเดลแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม ดังนี้

ภาพ 1 โมเดลแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม

อภิปราย และข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่องการศึกษาระบบการพัฒนาการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมสำหรับเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อทางการศึกษาจากชั้นเรียนอนุบาลสู่ชั้นเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญในการอภิปรายผล ดังนี้

1. ความรู้และความเข้าใจของครูในการดูแลเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อทางการศึกษาจากชั้นเรียนอนุบาลสู่ชั้นเรียนประถมศึกษาปีที่ 1

ปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนให้เด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อทางการศึกษาสามารถปรับตัวและก้าวผ่านช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงปัจจัยหนึ่ง ได้แก่ ครู โดยครูจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานของเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อ และทราบแนวทางในพัฒนาเด็กในช่วงดังกล่าว (เบญจมาศ นุ่มวัฒน์, 2562) ซึ่งจากผลการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของครูระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่าเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ที่ครูส่วนใหญ่เลือกจะเป็นประเด็นเกี่ยวกับการเป็นแบบอย่างของครู ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู และเด็ก การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ การสนับสนุนให้เด็กมีความมั่นใจทางอารมณ์ และการชี้แนะโดยตรงเพื่อให้เด็กเกิดการปรับตัว เป็นต้น ซึ่งประเด็นดังกล่าวมีความสอดคล้องกับหลักการจัดกระบวนการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 การเป็นแบบอย่างในการประพฤติตนสำหรับเด็ก ด้านที่ 2 การสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก ด้านที่ 3 การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างอิสระ ด้านที่ 4 การชี้แนะโดยตรงเพื่อช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้และการปรับตัว และด้านที่ 5 การสังเกตพฤติกรรมและประเมินผลการเรียนรู้ของเด็ก โดยความสอดคล้องระหว่างเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ของครู และหลักการจัดกระบวนการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมนี้ แสดงให้เห็นว่าครูที่สอนเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อทางการศึกษาส่วนใหญ่ในโรงเรียนทั้ง 4 สังกัด มีความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่ควรปฏิบัติต่อเด็กในช่วงวัยดังกล่าวและมีเป้าหมายในการพัฒนาเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อทางการศึกษาไปในทิศทางที่ถูกต้อง

2. การอบรมครูเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมสำหรับเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อทางการศึกษา

การอบรมครูเป็นวิธีการที่จะทำให้ครูเข้าใจและเกิดความรู้ในเรื่องนั้นๆ ซึ่งความเข้าใจดังกล่าวจะส่งเสริมให้ครูสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยครูที่ได้รับการอบรมความรู้สามารถจัดการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นในระดับมากซึ่งจากผลการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของครูพบว่าครูส่วนใหญ่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมสำหรับเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อทางการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมของโรงเรียนทั้ง 4 สังกัด ที่อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ทำให้สามารถอนุมานได้ว่าการที่ครูส่วนใหญ่มีความรู้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมสำหรับเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อทางการศึกษา ครูจะสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติเพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมได้ ดังนั้นการจัดอบรมในประเด็นดังกล่าวจึงมีความสำคัญ และสมควรจัดการอบรมให้แก่ครูทุกคนในโรงเรียนทุกสังกัดอย่างทั่วถึง

3. โรงเรียนแต่ละสังกัดมีการจัดกระบวนการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมในระดับมากถึงมากที่สุด

ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนทั้ง 4 สังกัด มีระดับการปฏิบัติในการจัดกระบวนการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมในระดับมากถึงมากที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในทุกสังกัดมีโรงเรียนให้ความสำคัญและลงมือจัดกระบวนการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมให้เด็ก ดังนั้นโรงเรียนในแต่ละสังกัดควรมีการสัมมนาแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมสำหรับเด็ก ในช่วงรอยเชื่อมต่อทางการศึกษา เนื่องจากแลกเปลี่ยนความรู้ถือเป็นกระบวนการหนึ่งที่ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างแพร่หลาย รวมถึงหาแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมกับลักษณะของโรงเรียนในสังกัดของตนเอง เพื่อเป็นตัวอย่างให้โรงเรียนที่ยังไม่ได้มีการจัดกระบวนการดังกล่าวได้ทราบถึงแนวทางในการนำการปฏิบัติมาประยุกต์ใช้ในโรงเรียนของตนเอง ซึ่งจะช่วยให้เด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อทางการศึกษาจากชั้นเรียนอนุบาลสู่ชั้นเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 ได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้ทางสังคมมากขึ้น

4. ความแตกต่างกันของระดับการปฏิบัติในการจัดกระบวนการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม ในด้านที่ 1 การเป็นแบบอย่างในการประพฤติตนสำหรับเด็ก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติพบว่าระดับการปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมในด้านที่ 1 ของโรงเรียนทั้ง 4 สังกัดมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ประเภทนานาชาติ และโรงเรียนสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม ปฏิบัติมากกว่าโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ซึ่งอาจมีเหตุผลมาจาก 2 ประเด็นดังต่อไปนี้ (1) โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ประเภทนานาชาติ เป็นโรงเรียนที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ โดยการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติจำเป็นต้องใช้ทักษะทางอารมณ์และสังคมในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมดังนั้นโรงเรียนในสังกัดดังกล่าวอาจมีการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมที่ชัดเจนมากกว่าโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และ (2) ครูในโรงเรียนสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับปริญญาโท ซึ่งอาจทำให้ครูในสังกัดดังกล่าวมีข้อมูล และแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมมากกว่าโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

5. ระดับการปฏิบัติในการจัดกระบวนการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม ในด้านที่ 3 การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างอิสระ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ประเภทนานาชาติ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติพบว่าระดับการปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมในด้านที่ 3 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ประเภทนานาชาติ มีความแตกต่างกับระดับการปฏิบัติของโรงเรียนในสังกัดอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ประเภทนานาชาติปฏิบัติมากกว่าโรงเรียนในสังกัดอื่นๆ เนื่องจากโรงเรียนในสังกัดดังกล่าวให้ความสำคัญกับบรรยากาศการเรียนรู้ภายในห้องเรียนอย่างมาก มีการจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้ฝึกฝนการคิดวิเคราะห์ และเสนอความคิดเห็นของตนเองอย่างเป็นอิสระ และไม่ถูกจำกัดความคิด (International School Association of Thailand, 2020) สังเกตได้จากแนวทางการใช้คำพูดเชิงบวกเพื่สร้างบรรยากาศที่ดีในห้องเรียน และการเปิดโอกาสให้เด็กสามารถทดลองเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลายอย่างเป็นอิสระ เป็นต้น

6. ระดับการปฏิบัติในการจัดกระบวนการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม ในด้านที่ 5 การสังเกตพฤติกรรมและประเมินผลการเรียนรู้ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการวิจัยพบว่าระดับการปฏิบัติในการจัดกระบวนการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม ในด้านที่ 5 การสังเกตพฤติกรรมและประเมินผลการเรียนรู้ของเด็ก ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ประเภทนานาชาติ อยู่ในระดับมากที่สุด ในขณะที่โรงเรียนในสังกัดอื่นๆ มีระดับการปฏิบัติในระดับมาก แต่ในทางกลับกันเมื่อสัมภาษณ์ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนพบว่า โรงเรียนหนึ่ง ในสังกัดนี้มีการประเมินผลการเรียนรู้ของเด็กที่ชัดเจนมากกว่าโรงเรียนในสังกัดอื่นๆ โดยครูประเมินผลการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมโดยตรงหลังจากทำกิจกรรมการเรียนรู้ในทุกคาบเรียน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนในแต่ละสังกัดอาจมีโรงเรียนที่มีหลักการปฏิบัติที่ชัดเจนมากกว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ในสังกัดเดียวกัน ซึ่งถ้าหากศึกษาแนวทางของโรงเรียนดังกล่าวอย่างลึกซึ้งมากขึ้น อาจทำให้ได้แนวทางการปฏิบัติที่เป็นแบบอย่างให้กับโรงเรียนอื่นๆ ได้นำไปประยุกต์ใช้กับโรงเรียนของตนเองได้

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่ได้มีการประเมินการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมโดยตรง แต่จะประเมินผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ภาคเรียนละ 1 ครั้ง ดังนั้นแต่ละโรงเรียนควรให้ความสำคัญกับการประเมินผลการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมมากขึ้น เพื่อที่จะสามารถนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมให้นักเรียนของตนเองต่อไป

2. ผลการวิจัยพบว่าครูส่วนใหญ่ มีความพยายามส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมสำหรับเด็กที่สูงกว่าค่าเฉลี่ย ถึงแม้ว่าบางโรงเรียนจะไม่ได้มีนโยบายในการส่งเสริมการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมก็ตาม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าครูส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม ดังนั้นภาครัฐควรสนับสนุนครู โดยการจัดเสวนาแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม เพื่อค้นหาแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมที่สุด และสรุปเป็นหลักการเพื่อให้ทุกโรงเรียนมีแนวทางในการจัดการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมให้นักเรียนของตนเอง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมสำหรับเด็กในช่วงรอยเชื่อมต่อทางการศึกษามากขึ้น ในมิติที่หลากหลาย เช่น มิติการส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ทางอารมณ์ระดับประเทศ ระดับสถานศึกษา ระดับห้องเรียน และระดับครอบครัว เป็นต้น

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการสร้างหลักการปฏิบัติในการพัฒนาการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมเพื่อเป็นหลักปฏิบัติสำหรับโรงเรียนทุกสังกัดในประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

จิระพันธ์ พูลพัฒน์ และกมลทิพย์ นิ่มนคราฐ. (2561). รอยเชื่อมต่อทางการศึกษาจากอนุบาลศึกษาถึงประถมศึกษา.

เข้าถึงจาก <http://www.pecerathailand.org/2018/10/1795.html>.

เบญจมาศ นุ่มวิฒน. (2561). รอยเชื่อมต่อระหว่างการศึกษาาระดับปฐมวัยและประถมศึกษาปีที่ 1. เข้าถึงจาก

<http://kri2.esdc.go.th/bthkhwam/rxycheuxmtxrahwangkarsuksaradabpthmwaykabradabprathmsuksapithi1>.

ยศวีร์ สายฟ้า. (2557). รอยเชื่อมต่อการเรียนรู้ระหว่างชั้นเรียนอนุบาลและประถมศึกษา: ก้าวที่สำคัญของเด็กประถมศึกษา. *วารสารครุศาสตร์*, 42(3), 143-159.

Dunlop, A. W., & Fabian, H. (2007). *Informing transitions in the early years*. United Kingdom: McGraw-Hill.

International School Association of Thailand. (2014). *International School Curriculum*. Retrieved from <https://www.isat.or.th/education-systems>.